

Els textos periodístics

1. Caracterització

Els discursos periodístics són missatges que es transmeten a través de mitjans de comunicació de masses, es tracta d'un gènere recent, aparegut al segle XIX, caracteritzat per la seva font de difusió: els mitjans de comunicació moderns i la premsa escrita.

Es poden dividir en dos grans grups: **els textos informatius**, que tenen com a objectiu més important transmetre informacions sobre persones, llocs, accions o esdeveniments; i **els textos d'opinió** o interpretatius que, a més de donar informació, el que pretenen és divulgar idees i solen estar signats per una persona. Aquests textos d'opinió tenen molts elements comuns amb els textos assagístics, més literaris, i sovint es fa difícil distingir-los; alguns fins i tot es poden considerar periodisme literari perquè utilitzen recursos retòrics i presenten el punt de vista subjectiu del periodista.

2. Aspectes pragmàtics

L'**emissor** sol ser un col·lectiu i, encara que s'encarregui de l'elaboració del missatge una persona concreta, gairebé sempre representa els interessos d'un determinat grup editorial.

Els **receptors** són un públic ampli i heterogeni, amb poca possibilitat de resposta en els mitjans tradicionals (cartes al director), tot i que els nous canals dels mitjans de comunicació, com ara la publicació electrònica, possibiliten la interacció amb el lector.

Els **canals** són cada vegada més diversos, premsa escrita, internet, televisió, ràdio, i impliquen processos tècnics molt complexos.

El **missatge** està condicionat per l'actualitat.

Els **codis** són mixtos, i barregen diversos llenguatges, lingüístics i extralingüístics.

Pel que fa a la **intenció del discurs**, cada gènere imposa la seva intencionalitat: informar (gèneres informatius), formar opinió (gèneres d'opinió) o entretenir (seccions diverses).

3. Subgèneres periodístics

3.1 Subgèneres informatius

Notícia: És un text breu d'informació sobre un fet d'actualitat recent. No conté opinions personals de l'autor. Forma el gruix principal dels escrits que trobem en la premsa escrita i repon a sis preguntes bàsiques: qui?, què?, quan?, on?, com? i per què?. Consta del titular, el subtítol (que inclouen el qui i el què), l'entrada (síntesi de les dades bàsiques) i el cos (exposició de les dades en ordre decreixent d'importància).

Reportatge objectiu: Tracta sobre qualsevol tema -que pot no ser d'estricta actualitat- de manera documentada, perquè el periodista la considera d'interès general. És més extensa que la notícia i inclou elements com: valoracions de protagonistes o testimonis dels successos, detalls de xifres i dades, i textos complementaris (fotografies, esquemes, i altres tipus d'informació gràfica).

3.2. Subgèneres d'opinió

Article d'opinió: Escrit de persones que col.laboren esporàdicament i que expressen opinions, judicis, idees o comentaris personals sobre fets actuals o d'interès humà. També rep el nom d'article de col.laboració i, en funció de la seva distribució, de columna.

Article de crítica: Ressenya informativa, interpretativa i avaluadora d'una obra publicada, exposada o representada en públic (literatura, pintura, música, cinema..), segons el criteri de l'autor de l'article, amb la finalitat d'orientar el lector.

Cartes dels lectors/al director: Són escrits dels lectors, adreçats al director, que solen expressar opinions, comentaris, agraïments...sobre esdeveniments d'actualitat, qüestions personals, informacions o articles publicats en el diari.

Editorial: Escrit sense signar que dóna opinió sobre la manera de pensar del diari en temes d'abast social. L'opinió coincideix amb la de la direcció del diari i orienta al públic lector. Si apareix signat rep el nom d'article de fons.

Entrevista: És un diàleg extens i aprofundit entre un periodista i una persona coneguda. N'hi ha de dos tipus: les informatives, centrades en l'opinió de l'entrevistat sobre fets d'actualitat, la seva feina, etc., i les psicològiques, basades en la personalitat de l'entrevistat.

3.3 Subgèneres híbrids (informatius i d'opinió)

Crònica: Informació presentada per un corresponsal o un enviat especial que informa d'uns esdeveniments recents que s'analitzen, es valoren i s'interpreten. Es redacta en tercera persona i pertany a àrees més o menys específiques: esportiva, judicial, política, etc.

La crònica fuig de l'estil neutre dels discursos informatius i empra els recursos lingüístics per tal de dotar a la crònica d'amenitat, atractiu i, fins i tot, valor literari.

Reportatge interpretatiu: Inclou, com en la crònica, informació i opinió. És més freqüent en els setmanaris especialitzats que en els diaris, on apareix de forma esporàdica. No interessa la immediatesa dels esdeveniments. Els més característics són fruit del "periodisme d'investigació": després d'un procés de documentació que pot ser llarg, el redactor ofereix les seves conclusions en forma d'un conjunt de tesis que es veuen recolzades per les dades objectives recollides.

4. El llenguatge periodístic

Les característiques del llenguatge periodístic es veuen influenciades per una sèrie de factors relacionats amb la situació comunicativa: el contacte amb les novetats i els avenços tècnics, la influència de llengües estrangeres, la influència d'altres tipus de textos (polítics, judicials, econòmics,...).

No podem definir un sol estil periodístic, ni unes característiques comunes als textos periodístics, ja que sol variar considerablement segons el gènere i la intenció comunicativa, des del llenguatge pretesament objectiu dels gèneres informatius, amb utilització d'un lèxic clar, precís i correcte, sense mots valoratius, a la utilització de lèxic culte, amb abundància de substantius abstractes i recursos literaris (metàfores, hipèrboles, etc.) al servei de la funció conativa i emotiva dels gèneres d'opinió; o l'aparició de lèxic especialitzat segons la matèria tractada.

No obstant això, es poden destacar alguns trets del lèxic que apareixen en un o altre text, segons la situació comunicativa.

4.1 Trets lèxics

- a) Estrangerismes, sobretot anglicismes: *software, càtering, hooligan*
- b) Calcs semàntics: *estrella del cinema, canal de televisió*
- c) Ús de sigles i acrònims: *OTAN, ONU, sida*.
- d) Eufemismes: *incursions aèries* en comptes de *bombardejos*, *efectes col.laterals* per *matances*.
- e) Formació de paraules noves per derivació, composició (videoconferència, teleescombraries).
- f) Figures retòriques, com ara:
 - Metàfores: *El final del túnel immobiliari*
 - Metonímies: *Telefónica descomptarà la meitat de la factura als clients en atur.*
 - Personificacions: *La venda de pisos nous cau en picat*
 - Hipèrboles: *Ningú pot amb Clint Eatswood*